



دانشگاه آزاد اسلامی  
واحد بندرعباس

طرح درس  
آشنایی با قانون اساسی  
جمهوری اسلامی ایران

تألیف : مصطفی مجد





بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ





# طرح درس آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

مؤلف:

دکتر مصطفی مجد

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد بندرعباس

---

سرشناسه : مجد، مصطفی، ۱۳۳۳ -  
عنوان و نام پدید آور : طرح درس آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مؤلف مصطفی مجد.  
مشخصات نشر : بندرعباس: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندرعباس، ۱۳۹۱.  
مشخصات ظاهری : ۱۶۲ص.  
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۵۰۰-۰-۰  
وضعیت فهرست نویسی : فیبا  
یادداشت : کتابنامه.  
موضوع : حقوق اساسی -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)  
موضوع : حقوق اساسی -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)  
شناسه افزوده : دانشگاه آزاد اسلامی. واحد بندرعباس  
رده بندی کنگره : K۳۱۶۵م۲۶ط۴۱۳۹۱  
رده بندی دیویی : ۳۴۲/۰۰۷۶  
شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۵۵۶۹۴

---



انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس  
تلفن تماس: ۰۷۶۱-۶۶۷۷۵۰۲  
محل توزیع: دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس  
تلفن تماس: ۰۷۶۱-۶۶۷۷۵۰۲

## طرح درس آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

مؤلف:

دکتر مصطفی مجد

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس

چاپ اول: ۱۳۹۱

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه قطع: رقعی قیمت: ۹۵۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۵۰۰-۰-۰

ISBN: 978-964-10-1500-0



برگ سبزی است تقدیم به ارواح  
پاک شهیدان راه استقلال، آزادی  
جمهوری اسلامی  
و  
امام شهیدان (ره)





## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
	<b>جلسه اول:</b>
۱۵	مفهوم و تاریخچه قانون اساسی در ایران
	<b>جلسه دوم:</b>
۲۱	مقدمه قانون اساسی
	<b>جلسه سوم:</b>
۲۷	مبانی فقهی و نظری قانون اساسی
	<b>جلسه چهارم:</b>
۳۵	ریشه های فرهنگی و اجتماعی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
	<b>جلسه پنجم:</b>
۴۱	محورها و فصول اساسی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
	<b>جلسه ششم:</b>
۴۹	حقوق و آزادی های عمومی
	<b>جلسه هفتم:</b>
۵۵	رهبری
	<b>جلسه هشتم:</b>
۶۱	آزمون میان ترم (نیمه دوم آبان ماه-نیمه دوم اردیبهشت)
	<b>جلسه نهم:</b>
۶۳	ارائه مقالات، تلخیص ها، نتایج تحقیق ها و تکالیف برگزیده توسط دانشجویان



## عنوان

## صفحه

جلسه دهم:	
قوه قضائیه .....	۶۷
جلسه یازدهم:	
قوه مجریه .....	۷۵
جلسه دوازدهم:	
قوه مقننه .....	۸۳
جلسه سیزدهم:	
سیاست خارجی .....	۹۱
جلسه چهاردهم :	
بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران .....	۹۷
جلسه پانزدهم :	
مقایسه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی سایر کشورها .....	۱۰۳
جلسه شانزدهم:	
دوره کردن درس و رفع اشکال .....	۱۰۷
نتیجه گیری .....	۱۰۹
پیوست‌ها	
گواهی سنجش مقاله .....	۱۱۳
کتاب قانون اساسی مصوب ۱۳۶۸ .....	۱۱۴
منابع و ماخذ .....	۱۶۱

## مقدمه

سیر تاریخی شکل‌گیری، تهیه و تدوین قانون اساسی که در حقیقت تبلور حقوق اساسی و شامل حقوق کلی میان حاکمیت و مردم است در کشورها بیانگر آن است که این نوع قانون‌گذاری‌ها معمولاً در پی وقوع یک تحول عمیق و یا انقلاب بزرگ اجتماعی شکل گرفته است.

همان‌گونه که در تاریخ شکل‌گیری و تدوین قوانین اساسی در کشورهایی چون آمریکا، فرانسه، اتحاد جماهیر شوروی و چین دیده شده، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز در پی رخداد عظیم انقلاب اسلامی و سقوط نظام شاهنشاهی تهیه و تدوین و پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی به تأیید ملت ایران رسیده است.

از جمله برجسته‌ترین ویژگی‌های این قانون استناد آن به آیات قرآن کریم و سنت پیامبر خدا حضرت محمد مصطفی (ص) و امامان معصوم (ع) و میراث ارزشمند فرهنگی، سیاسی و اجتماعی تاریخ سراسر مبارزه ملت مسلمان ایران است.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در حقیقت دستورالعملی برای زندگی فردی و اجتماعی ملتی است که در طول قرون و اعصار گذشته همواره در پی کسب موهبت الهی استقلال و آزادی بسی رنج‌ها بر خود هموار نموده، در صفحات تاریخ جانفشانی‌ها و از خود گذشتگی‌های بسیاری از خود به یادگار



گذاشته است. اینک برای آن که ثمره آن همه صبر و شکیبائی در گذر از روزگاران تلخ و شیرین گذشته، به عنوان میراث گرانبهای شهیدان راه خدا و سرافرازی میهن یعنی متن قانون اساسی به عنوان سند استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی به صورتی پویا در عقیده و عمل نمونه و نصب العین خرد و کلان ملت ایران قرار گیرد نیازمند آن است که آموزش داده شود. آموزشی که معرفت آفرین باشد، به این معنا که معرفت به مبانی و اصولی که مبنای حکومت جمهوری اسلامی قرار گرفته نه تنها موجب تعلق خاطر در قبال تحقق اهداف آن بلکه مسؤولیت برانگیز نیز باشد.

بنابراین چه نسلی از نسل جوان و آینده ساز جامعه بویژه اقشار دانشجویی برای آن شایسته تر است؟

نسلی که اینک شاهد و ناظر عملکرد نسل اول و دوم انقلاب اسلامی است و در آینده ای نه چندان دور خود به میدان عمل خواهد آمد و چه بسا سکاندار اداره امور جامعه خواهد شد. بنابراین پسندیده تر آن است که جوانان جامعه ما با بهره گیری از تجارب نسل های پیش از خود با رویکردی چنین به قانون اساسی به عنوان سند استقلال آزادی و جمهوری اسلامی ایران در ابعاد فردی و اجتماعی بنگرند و برای درک سهم خویش از آن آگاهی یابند. البته در اینکه چنین آموزشی از کدام مقطع تحصیلی و با چه کیفیت و کمیتی آغاز شود پرسش قابل تأملی است.

اما اینک که درسی با عنوان آشنایی با قانون اساسی در بین دروس عمومی گروه معارف اسلامی گنجانده شده است، به نظر می رسد می توان تدریس درس آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را با توجه به جمیع جهات از جمله محدودیت هایی که معمولاً در برنامه ریزی های درسی و جایگاه کاربردی آموزش ها، اختیاری و گزینشی بودن آن وجود دارد با نگاه به دو سطح عمومی و تخصصی از آموزش عالی آغاز کرد. در هر حال برنامه ریزی برای چنین درسی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و نیازمند طرح درسی است که بتواند به سهولت و در کمترین زمان ممکن به اهداف برنامه دست یابد. اهدافی که دربر دارنده سطوح



گونگون دانشی، درک و فهم و متضمن کاربرد آموخته‌ها در میدان عمل و زندگی برای فراگیران باشد و قابلیت کاربست در زندگی فردی و اجتماعی را داشته باشد و از آنرو که برای فراگیران تعلق خاطر ایجاد می‌کند، فراتر از مطالعه سطحی و مختصر برای گذراندن این درس آنان را نسبت به حفظ و حراست از آن حساس نماید. چنان که آحاد ملت ایران آگاهی و عمل به آن را در شمار مسؤولیت فردی و اجتماعی و ارزشی دینی و ملی قلمداد کنند.

این مجموعه در سه مجلد: قانون اساسی به طور مجزا و آشنایی با قانون اساسی و طرح درس آشنایی با قانون اساسی به صورت توأمان تهیه شده است، به این امید که بتواند در دستیابی به اهداف یاد شده گام‌هایی به پیش بردارد.

از نکات برجسته این مجموعه علاوه بر رعایت معمول سرفصل‌ها و عناوین تعیین شده از سوی شورای گسترش وزارت علوم، در نظر گرفتن فرصت‌هایی برای طرح پرسش‌ها و شبهات دانشجویان و چگونگی پاسخگویی به آنها است. این مهم می‌تواند از طریق جلب مشارکت فعال دانشجویان عزیز در کلاس و ارائه تکالیف خارج از کلاس با انتخاب موضوع مورد علاقه آنان در قالب طرح، ادبیات (پیشینه) و رعایت روش‌شناسی تحقیق از سوی مدرسان محترم انجام پذیرد و چنان که مقاله‌ها یا آثار پژوهشی از میان دیگر پژوهش‌های دانشجویان از سوی مدرس محترم، برگزیده تشخیص داده شد در جلسه‌ی تعیین شده ارائه شود. آزمون میان‌ترم نیز فرصتی است هم برای دانشجویان که از شیوه ارزشیابی پایانی استادان آگاهی یابند و هم برای مدرسان این درس که در نیمه راه ترم، از کم و کیف یادگیری دانشجویان مطلع شوند. رفع اشکالات درسی دانشجویان نیز فرصت دیگری است برای کاهش نگرانی‌های معمول دانشجویان پیش از آزمون پایانی و این که سندی چنین ارزشمند که مخاطب آن نه تنها خود آنان که انسان‌هایی‌اند که یا هموطن‌اند یا همکیش و یا حداقل در انسانیت مشترکاتی بس عظیم با آنان دارند تحت الشعاع آزمون‌ها قرار نگیرد.

در پایان وظیفه خود می‌دانم از جناب آقای دکتر محمدنور رحمانی که متن را



بازخوانی و ویرایش علمی کرده‌اند تشکر کنم و همچنین از سرکار خانم فریبا قاسمی، مسئول محترم انتشارات علمی دانشگاه و همکاران ایشان نیز تقدیر می‌نمایم و درخواست این‌که، دیگر عزیزان نیز با ارسال نقد و نظر خویش این بنده را رهین منت خویش گردانند.

مصطفی مجسد

تابستان ۱۳۹۱